

uporabiti vse prirodne zaklade in sile ter jih izkoristiti, da nam služijo za življenje. Prav in dobro porabiti vse prirodne zaklade zna pa le tisti, ki pozna vse zakone in lastnosti teh prirodnih sil in zakladov. Do tega spoznanja nas privede le ena zvezda vodnica — izobrazba. Toda izobrazba ne pride kar tako sama ob sebi, temveč treba je zato torišč, kjer se ta pridobi. Tu pridemo do temelja, ki zgradimo na njem poslopje potrebne izobrazbe. In to je ljudska šola. Zato si mora vsak državljan, ki hoče obstajati v človeški družbi in biti njen vreden in obanem zadovoljen član, pridobiti po potrebi večjo ali manjšo izobrazbo. Treba nam je zato šol in tudi — učiteljev. Dobre šole nam bodo več koristile, kakor še tako velike obljube zvišanja cen in znižanja davkov."

Iz ust kandidatov tedaj ne upamo slišati takih programnih točk, zato pa tudi ne pridemo učitelji do tega, da bi prišlo potem na shodih naše delovanje v šoli na vrsto. Zato smo popolnoma zapostavljeni in prezirani. Če naše delo ni vredno, da se omenja na shodih, koliko manj pridemo mi delavci v poštev. Razumevno je tedaj, da se ne moremo prav nič ogrevati za tiste slavne kandidate, ki se hlinijo ljudstvu po shodih kot nekaki božji zaupniki, ki so poslani naravnost iz nebes, da rešijo naše ljudstvo gotovega pogina. Ker vidimo, da smo principijelno zapostavljeni mi in naše važno kulturno delo, zato moramo v svoji užaljenosti tudi storiti vse mogoče korake, da razkrivamo slepomišje, ki ga uganjajo politični sleparji. To smo dolžni svoji časti in svojemu ugledu.

Učiteljstvo naj tedaj pri vseh prilikah poučuje ljudstvo o sleparstvu, ki ga širi gotova stranka kar na debelo. Sinovi smo in bratje naroda, zato je dolžnost naša, svariti narod pred nevarnim in prilizjenim sovražnikom. Smo pa tudi delavci v šoli, t. j. v svetišču, kjer se vzgaja naša mladina, in zato imamo poleg dolžnosti tudi pravico, da se pobrigamo za prospeh šolstva in odстранjujemo vse ovire, ki se stavijo na pot, po kateri stopajo naši uspehi. Ako bomo povsod in vselej neustrašeno zastopali svoje stališče in svoje težnje, moramo končno predreti tudi najtršo steno, in tisti, ki nas danes zapostavljajo in mečejo očitno blato nanas, bodo primorani spoznati, da je le v izobrazbi in napredku pravi obstoj vsakega, tako tudi našega malega naroda.

Tedaj pride naš dom! Tega nam ne vzame vsa zloba in vse zapostavljanje, ker je zakon narode ta, da pride samo to, kar mora priti!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.
Promet do konca svečna 1907 K 23.245-19.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Zborovanje goriškega učiteljstva.

Dne 7. t. m. se je vršilo v Gorici zborovanje goriškega učiteljstva. Mi sicer nismo bili obveščeni o tem zborovanju, vendar smo dobili več poročil, izmed katerih pa objavljamo samo tri. Že to, da so sklicatelji prezrli naš list, ima svoj pomen in — namen.

Dne 7. t. m. se je vršil napovedani učiteljski shod v Gorici. Udeležba je bila z ozirom na važnost dnevnega reda majhna, zlasti iz tolminskega in sežanskega okraja. Bilo je le okolo 80 oseb. Sklicatelj shoda, nadučitelj Bajt, je poudarjal moč in vpliv časopisja v sedanjih časih in končno predlagal, naj ustanove učitelji goriške dežele politični tednik za preprosto ljudstvo. Vnela se je živahna debata, v katero so posezale osebe obojega spola. Za list so govorili gg. Bajt, Balič, Cenčič, Medvešček in Možina. Poudarjali so potrebo takega lista za učiteljstvo goriške dežele. Proti-govorniki, tovariši Furlani, Urbančič, Rustja, Vendramin, Križman in gđ. Lebanova so poudarjali neprimeren čas, slabe posledice za učiteljstvo, ker bi se z ustanovitvijo političnega tednika ustanovila tretja stranka, ki bi se morala bojevati proti obstoječima, in poudarjalo se je, da bi bila blamaža za učiteljstvo neizogibna. Tovariš Križman je poudarjal solidarnost in skupno delovanje vsega slovenskega učiteljstva ter predlagal, naj bi učiteljstvo podpiralo že obstoječe stanovske liste in se tesneje oklenilo „Domačega ognjišča“, ta list širilo med ljudstvom, po okolščinah povečalo obseg in pomnožilo izhajanje. Tem potom bi si učiteljstvo pridobilo ugodnih tal za prihodnje uspešno delovanje. Gospod Bajt je ugovarjal, češ, da ima „Domače ognjišče“ le vzgojno nalogo. Tovariš Berginec je izjavil, da ni učiteljstvo sežanskega okraja za ustanovitev novega lista.

Ker se je opazilo iz debate, da je vprašanje o ustanovitvi političnega tednika še nedozorelo, je bil sprejet predlog tovariša Križmana, naj se vsa zadeva obravnava v okraj. učit. društvih ter istih sklepe še enkrat skupno pretresa.

Tovariš Kokole iz tolminskega je odobral ustanovitev lista, bodril k temu učiteljstvo, a ker je videl, da ni še dovolj poguma, je pritrtil posredovalnemu predlogu.

* * *

„Eden mlajših“ nam je poslal to-le poročilo:

Dne 7. marca t. l. je sklical tovariš Fr. Bajt iz Ajdovščine v dvorani „Pri zlatem jellenu“ v Gorici shod slovenskega učiteljstva na Goriškem in Gradiščanskem s sledečim dnevnim redom:

„Posvetovanje, ali bi slovensko učiteljstvo na Goriškem in Gradiščanskem moglo vzdrževati tednik za svoj stan in njega prijatelje. Podrobni načrt za izdavanje takega lista.“

Namen tega shoda je bil, da bi pričelo slovensko goriško učiteljstvo svoje delovanje na gospodarskem polju. Vse to je pozdravljati z največjo navdušenostjo, odločno pa se je treba upreti, če bi se že sedaj nekateri tovariši potegovali za ustanovitev novih strokovnih ali političnih listov.

Na shodu se je razvila živahna debata. Poudarjalo se je, da bi bil za naše ljudstvo na Goriškem potreben nov politični list, ki ne bi trobil ne v ta, ne v oni rog, temveč da bi deloval za izobrazbo širše mase. Obenem naj bi list pokazal, da je učiteljstvo resnično zavzeto za izobrazbo in korist ljudstva, ne da bi iskalo strankarske dobičkarije.

Ta potreba se res kaže, zato ideja ni slaba, a dandanes še neizvedljiva. Politiški list bi zmrznil, učiteljstvo bi bilo blamirano, in bi moralo z delovanjem v tem smislu prenehati za lep čas. Vse slovensko učiteljstvo, združeno v močno falango, bi take ideje moglo uresničiti in tudi uživati plodonosen sad svojega delovanja. Naši koraki naj bodo umerjeni, da se ne upehamo, še preden bi dosegli svoj smoter. Menda mi bodo tovariši pritrtili, da je ravno nanovo izdani list „Domače ognjišče“ prvi korak, ki pripravi ljudstvo sčasoma do spoznanja, kdo je tista „brumna duša“, ki posvetuje vse svoje delo za iz-

obrazbo mase, ne da bi iskala dobička. Temeljni kamen za naše vzvišene ideje je tu in širite imenovani list, da pridobimo ljudstvo zase!

Lahko postanemo v javnosti mogočen faktor, a to dožemo, ako bomo vsi slovenski učitelji svoje moči dobro zastavili in se ne cepili v Primorce, Kranjce in Štajerce.

Pri shodu se je tudi utemeljevala potreba učiteljskega strokovnega lista za Primorsko, češ, da „Učiteljski Tovariš“ ne prinaša člankov, ki bi se tikali naše dežele. Na to je kratek odgovor! Naročajte si „Učiteljskega Tovariša“, pridno ga berite, in, kar je najglavnejše, pišite nanj, in potem bo ta list tak, kakršnega se želite vi nanovo ustanoviti! Dopise iz Primorskega si moramo Primorci sami preskrbeti in uredništvo zalagati z njimi. Kako naj neki kranjski ali štajerski učitelj piše o težnjah in stanovskih zadevah s Primorskega, če jih ne pozna? Torej: pero v roko, pišite v „Učiteljskega Tovariša“ kaj več kot do sedaj in potem odpade potreba stanovskega lista za našo deželo*).

Le v skupnem delovanju dosežemo večjo moč, ne pa da bi svoj strokovni list ustanavljali, medtem ko je še treba naše obstoječe liste podpirati gmotno, kakor tudi duševno.

Za uresničenje in uspevanje učiteljskega političnega lista je enako predpogoj, da stanovske akcije skupno podpiramo, ne pa da bi se drug drugega slabili s slabimi podjetji.

Veselilo me je, ko sem videl pri shodu, da je večina primorskega učiteljstva mojega mnenja, kar se je najlepše pokazalo takrat, ko so tovariši pobrali suknje in klobuke za odhod. Gospod nadučitelj Bajt je namreč vztrajal z vso doslednostjo pri 1. točki dnevnega reda, ki stavi čudno vprašanje, če bi izhajal učiteljski strokovni list za Primorsko, kakor hitro ga podpirajo vsi učitelji z dopisi, kakor tudi gmotno. K temu vprašanju je moral vsak učitelj odgovoriti z da, ker nas je dovolj za to. Učiteljstvu ni šlo za tako čudno zavito vprašanje pri skoro nedosegljivem pogoju, ampak zahtevalo je ono, naj pride predlog na glasovanje, če se tak list ustanovi ali ne. G. predsednik je rekel, da je to vprašanje na dnevnem redu, da se ga je že obravnavalo in je silil k razmotrivanju glede podrobnega načrta za izdavanje lista. Nato je učiteljstvo odšlo, kar je znsk, da je za združevanje vsega slovenskega naprednega učiteljstva.

Delajmo torej za svoje sedanje glasilo, zvezimo se v neprelomljiv povezok palic! Izmed tovarišev naj nam bo le tisti neprijeten sodrug, ki je zoper skupnost. Vsakemu tovarišu vojsko, kdor ni naročen na „Učiteljskega Tovariša“ in „Popotnika“ in ne širi „Domačega Ognjišča“.

S temi besedami se nisem lotil g. Bajta, saj tega vsak pozna, da je „delaven mož in pravi učitelj“.

* * *

Tretji dopis, ki ga objavljamo zaradi pravicoljubnosti, se glasi:

Učiteljstvo goriške dežele je imelo v četrtek, dne 7. t. m., shod v Gorici, pri katerem se je imelo razgovarjati o edini točki dnevnega reda, namreč: Ali more učiteljstvo na Goriškem izdajati političen list za ljudstvo s samoslovenskim programom, t. j. ne klerikalne pa tudi ne liberalne baže slovenskih časopisov.

Učiteljstvo se je izreklo, da more izdajati tak list, z vsemi proti enemu glasu. Ta je bil mnenja svojih višjih, da naj učiteljstvo lepo molči in gleda skozi klerikalna birokratska očala, da je boljše, da se naš narod zastrupi z osebnim bojem. Seveda

se je močno prikupil s tem činom, a menda ne pravim učiteljem, ki so za to tu, da izobrazujejo svoj narod, da ga vodijo do popolnejše izobrazbe in prosvete ter omike.]

Med učiteljstvom goriške okolice je najbolje razvit čut samoljubja in nevoščljivosti med večjim številom učiteljev, kar se razvidi iz tega, da, če učitelji iz drugih okrajev kaj dobrega predlagajo, se nikoli ne izvrši, ker jih tare nevoščljivost, da bi bili prebiteni. Na pr. to pot so podali zgornji predlog učitelji iz ajdovskega sodnega okraja, in vsi so bili za predlog razen enega, a ker so Ajdovci predlagali, se ga ne sme izvršiti. In tisti učitelji iz goriške okolice, ki so prej glasovali, da se more izdajati, so glasovali proti realiziranju zgornjega predloga. To je istina, na katero lahko prisežem.

In tako se nalašč bega učiteljstvo, da, še celo so se izrazili učitelji iz goriške okolice, da, če bi kandidiral učitelj iz ajdovskega okraja v kako važno korporacijo, ga ne bodo volili. In takih primerov imam več sto, a za sedaj naj zadostuje to. Ob priliki pa druge take reči spravim na dan, da se bo vsaj vedelo, pri čem smo. Kako naj imenujem tako postopanje? Vsa imena ima, samo ne učiteljskega, kolegialnega ne. Lahko navedem imena vseh teh ptičev, da jih javnost spozna, a žal mi je, da so med nami.

Mnogo bridkih besedi mi sili izpod peresa, ali za sedaj molčimo!

Vem, da so čitatelji mnenja, da osebni boj v takih dimenzijah, kakor je pri nas, ne koristi Slovincem. In bi ne bilo dobro, da učiteljstvo, ki menda vrši važno nalogo med narodom, stopi enkrat iz šole na plan med narod za narod. Učiteljstvo uči zato čitati, da potem mladeniči berejo časopise, ki ne vrše popolnoma pravilno svoje naloge. Dokler učiteljstvo ne stopi med narod iz prašnih šolskih sob, bo naš narod malo napredoval.

* * *

Drugih dopisov ne priobčimo, ker so preveč osebnega značaja. Pridržujemo si pa pravico, da rečemo o priliki katero s svojega stališča.

Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva.

(Konec.)

„Kdor je z nami, tisti je naš“, more biti naše geslo. Mi moramo biti v prvi vrsti učitelji in vzgojevalci; pobijati moramo strasti in napake ter delovati z vsemi silami za splošni napredek, kazati na korist omike in šolstva in na svoje sovražnike, naj bodo ti potem katerekoli politične stranke. Pravega političnega prepričanja je med preprostim narodom, pa tudi med polizobraženci bore malo. Klerikalcev je največ takih, ki mislijo zaradi zlorabe vere, da se bije boj zoper vero. Ti ne vedo za pohlepnost in zvižanost klerikalizma. Že mnogo let klerikalizem laže, obrekuje in na vse pretege zavija resnico zoper moderno šolo, a ljudstvo le še ne izpregleduje, da bi bila ta šola z učiteljstvom vred tako brezbožna in nevarna. Že davno je ljudstvo sodilo učiteljstvo in šolo. Imeti hoče vedno več šol. Povsod zdajo nove šole. Ako bi bile slabe, bi se ne zmenil nihče zanje, Seveda so klerikalizmu šole napoti. Izšolan, izomikan in izobražen narod se ne da slepo voditi za nos. Klerikalizem vpije, da je prijatelj šole, napredka in omike, saj je delaven in tudi do skrajnosti marljiv na literarnem, socialnem in gospodarskem polju, a vse obrača le v svoj prid, vero ima za vado; kar drugi delajo je vse zanič, če je še tako dobro; vsak mu je brezverec, ki ne trobi v njegov rog, čeprav živi zgledno kot vsak drugi.

*) To je gola in sveta resnica!